

NOTATKI ZAGRANICZNE .-

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

1054/94

Francja fetuje podpisanie Traktatu Pokojowego przez Niemców. Uregulowanie jednak ostateczne pokoju trwać będzie niezawodnie jeszcze parę miesięcy . Ententa nie doszła dotychczas do porozumienia w wielu kwestjach i tarcia istnieją w dalszym ciągu . Nasilniejszemi z nich : spór Włoch z Jugo-Słowianami , niezadowolenie Rumunów , którzy z kolei grożą opuszczeniem Konferencji , wreszcie całe zagadnienie rosyjskie .

1.- Odbudowanie wielkiej Rosji. Mimo niepowodzeń Kołczaka, Ententa w dalszym ciągu poważnie myśli o rekonstytucji Rosji. Sojusz jego z Denikinem i "zwycięstwa" tegoż ostatniego na Kaukazie pozwalają sprzymierzencom snuć plany na powyższy temat . Francja odgrywa tu przedewszystkiem rolę inspiratora i teoretycznego konstruktora Rosji . Praktycznie zaś , sprawę tę prowadzi Anglja , która usadowiwszy się na Kaukazie , używa autorytetem swoim i pomocą techniczną (amunicja) ułatwić "wycięstwa" Denikina . Małe narodowości , jak Gruzini , republika północno-kaukaska , Tatarzy , którzy już ukonstytuowali się w państwa demokratyczne , zmuszane są w sposób podstępny do poddawania się władzom Denikina , wskrzeszającym na tych terytorjach tradycje krwawych rządów carskich . "Liberalna" Anglja, obłudnie oszukując te narodowości , narzuca im rządy carskie , twierdząc , że broni nowo-ukonstytuowane i spokojnie rozwijające się państwa , od grożącego im bolszewizmu . Oficjalnie , przedstawiciele tych państw , przebywający w Paryżu , stwierdzają , że własną siłą pozbyli się bolszewizmu i że manewry Ententy powodują zupełnie odwrotny skutek , przejawiający się w zmożeniu się , agitacji bolszewickiej wśród spokojnej , jak dotychczas , ludności . Ludność ta gotowa jest raczej połączyć się z bolszewikami , niż przyjąć z powrotem rządy carskie . Ententa -zdaniem ich- , popierając plany rosyjskie , wprowadza , na terytorjach dawnej Rosji , anarchję i wrzenie na całe dziesiątki lat . Narody te bowiem nie wyrzekną się prawa do niepodległości . Nie wierzą bowiem one w demokrację kadetów , ani rozmaitych

Sawinkowych , a opinie Kerenskiego i Aksentjewa, opinie liberalne, nie znajdują oddźwięku w opinii wpływowych koł rosyjskich .

Przedstawiciele Łotyszów i Estonczyków nie wiążą, również w powódze nie entrepryzę angielskiej na ich terytorjach ; stwierdzają przeciwnie utrwalające się w Lotwie i w Estonji porozumienie elementów reakcyjnych rosyjskich z Niemcami i mają dowody na przyszły sojusz rosyjsko-niemiecki. Jednym z argumentów podpisania Traktatu Pokojowego przez Niemców ma być przeświadczenie rządu niemieckiego, że ,tworzona przez Entente, wielka Rosja będzie organizmem wstrząsanym, przez długie lata, anarchją i rewolucją, a równocześnie podatnym terenem eksploatacji ekonomicznej dla Niemców.

Srodowiskiem intrygi rosyjskiej jest Paryż ,gdzie przebywają stale główni politycy dawnej "demokratycznej" Rosji, strzegacych interesów Koczaka . W akcji tej ma brać również udział p.Dmowski wraz z p.Piltzem którzy zresztą nazewnątrz i w występach publicznych zupełnie się nie kryją z opinią ,ze i interesem polskim jest wskrzeszenie wielkiej Rosji. Stąd w opinii oficjalnej francuskiej utrwała się zdanie wyrzucone przez Noulens'a , że dla interesów Francji koniecznym jest istnienie wielkiej Rosji i wielkiej Polski .Jest to niejako „mot d'ordre” dla dyplomacji francuskiej!

II.- Szczegolowe obrady pokojowe toczą się na temat szeregu ważnych kwestji dotyczących Polski. Sprawa ~~prawk~~ gwarantowania praw mniejszosci narodowych w wielu wypadkach zdaje się grozić suwerenności państwa polskiego. Tyczy to w pierwszym rzędzie praw dla Żydów i Niemców. Jak do tej pory, po za szkolnictwem, przyznane mają być prawa Żydom, w zakresie sadownictwa, a więc używalności sągonu. Znaczne również gwarancje autonomiczne mają być dane Niemcom w prowincjach przez nich utraconych. W ostatniej chwili, pod naciskiem ze strony Polski, koncesje dla Niemców mają być ^{zmniejszone} zniesione. Niepokojąco natomiast przedstawia się tendencja ze strony Ententy zinternacjonalizowania Wisły, co nie tylko ma być ~~wkawkawixix~~ ustępstwem dla Niemców, ale w pierwszej mierze i dla Czechów. Wreszcie złe przedstawiła się sprawa odszkodowań co do których Polska niezawodnie będzie pokrzywdzona. W tym kierunku charakterystycznym jest, że Francja ^a wyraźnie działa na naszą szkodę, starając się niejako powetować sobie popieranie naszych postulatów politycznych. Manifestuje się to zwłaszcza w likwidowaniu odszkodowań wojennych, przypadających ze strony Austrii. Bronią naszych spraw pod tym względem, Amerykanie.

III.- Sprawa Litwy i Ukrainy nie nabiera na terenie dyplomatycznym, w dalszym ciągu, żadnych cech wyrazności. Niezawodnie łączy się ona z zagadnieniem rosyjskiem i nieprędko dowiemy się o decyzjach w sprawie naszych granic wschodnich. Litwini jak i Ukraińcy w dalszym ciągu występują przeciwko nam wrogo, a ze strony litewskiej wyrazna jest tendencja paktowania z tutejszymi Rosjanami. Niezależnie od tego, toczyc się mają pertraktacje i konszachty niemiecko-litewskie o podejrzanym charakterze, które skłaniają ^{ly} Litwiny do zerwania stosunków z Litwinami. Cały ciężar więc polskiej polityki Wschodniej ~~wxdakxymxsiagn~~ i nadal spoczywa w kraju i zagadnienia narodowości bylej Rzeczypospolitej rozstrzygnąć musi polityka polska nie tylko zrecznie, ale i szerokim gestem demokratycznym.

IV.- Sytuacja wewnętrzna we Francji, po masowych strejkach, złagodniała. Niezawodnie w niedługim czasie dojdzie do zmiany gabinetu o przewrotach jednak socjalnych poważnie jednak się nie myśli. Sa-

mi kierownicy partji ,chociazby to odłamow skrajnych i o pozorach bolszewickich nie sa skorzy i sklonni pchnac masy do rewolucji . Czuja bowiem w spoleczenstwie francuskim ,w klasie chlopskiej znaczna odpornosc wobec daleko idacego radykalizmu . Nie licza tez przy nowych wyborach przy zmienionej ordynacji wyborczej na zwyciestwo . Niemniej skonstatowac nalezy ,ze klasa robotnicza francuska znajduje sie prawie w swej calosci pod urokiem bolszewizmu .

V.- W stosunkach polskich , a w szczegolnosci stosunkow Paderewskiego do narodowej demokracji panuje silne naprezenie i niemal zerwanie . Paderewski zdal sobie dzis doskonale sprawe z mafijnego charakteru tego stronnictwa i o ile mozności stara sie psuc plany endekom . Wrzenie w srod endecji wywolal fakt cofniecia nominacji p.Wielowieyskiego na radce w poselstwie paryskim .Pan W. jest jednym z najzdolniejszych intrygantow Komitetu Narodowego .

VI.-Komitet Narodowy do tej pory nie zlikwidowany .Lewica wysyla dzis ultimatum zawiadamiajac ,ze wrazie nie zwinięcia formalnego instytucji X komitetowych do dni trzech , zgłasza gremjalna dymisje .Rzad francuski , ze swojej strony, zdecydowal sie zamknac swoje rachunki z K. N. Koniecznym jest wiec by poselstwa polskie wreszcie rozpoczely normalne swoje funkcje .

W. B.

WODZKA WOJSK POLSKICH

ADJUTANT GENERALNY

WARSZAWA

L. Dz. 1054/84 dnia 2 VII 1919.

zabez. Wydz.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York